

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои муштараки диссертатсионии 6D.KOA-022 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ба кори диссертатсионии Бобокалонов Сухроб Нозимович дар мавзуи “Асосҳои педагогии таъсири бозиҳои компютери хусусияти агрессивидошта ба рафтори донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

1. Дар шароити тағйирёбандаи иҷтимоӣ-иқтисодии муосир барои тамоми инсоният пайдо намудани роҳ ва расонидани ёрӣ ба насли наврас, ки мубталои бозиҳои компютери хусусияти зӯрваридошта гардидаанд, ба яке аз вазифаҳои мубрам табдил ёфтааст.

Зеро ба бозиҳои компютерӣ кӯдакону наврасон машғул шуда, на танҳо дар зери таъсири он мемонанд, балки бисёр чизҳои зараровар ва номатлубро ёд мегиранд.

Мубрамияти мавзуи таҳқиқотӣ дар он зоҳир мегардад, ки тамошои бозиҳои компютерӣ, лаҳзаҳои видеоӣ, ки мазмуни тахайюлотӣ ё агрессивӣ доранд, омили асосии зуҳури рафтори агрессивии ҷавонон мегарданд ва зарур аст, ки пеши роҳи ин падидаи номатлуб гирифта шавад. Мушоҳидаи муҳити наврасон ва ҷавонон тасдиқ менамояд, ки сол то сол теъдоди ҷавонони 18 солаи зоҳиркунандаи агрессия афзоиш ёфта истодааст, ки сабаби асосии он ба тамошои чунин намоишҳо дилбохтагӣ пайдо намудани ҷавонон мебошад.

Хеле дуруст ва бомаврид довталаб таъкид кардааст, ки хушёрӣ сиёсӣ ва маърифатӣ баланди шахрвандӣ зарур аст, ки пеши роҳи ин омили зараровар ва номатлуб гирифта шавад. Зеро метавонад, маънавиёт, психика, рафтор ва муносибати насли ҷавонро вайрон гардонид, дар ниҳоди насли наврас тухми бадбинӣ, зӯрварӣ, миллатчигиро ҷой намояд.

Таҳқиқи чунин мавзӯҳо дар шароити муосир ба масъалаи мубрам табдил ёфта, ягон инсони солимақдро нисбати тақдири насли наврас ва ояндаи ҷомеа дар канор намегузорад ва чи тавре ки унвонҷӯй иброз менамояд, ба ин кори муқаддас бояд давлат, аҳли ҷомеа ва оила дар якҷоягӣ мубориза баранд, тамоми тадбирҳои заруриро андешанд, то бозиҳои компютери дорои хусусияти зӯрварӣ, қатл, таҷовуз ва

ташвику тарғиби ҷангу нооромӣ ба дӯконҳои савдои мамлакат ворид нагарданд ва ба саломатию тафаккури насли наврас осеб нарасонад.

Зиёд гардидани ҷинояткорӣ дар байни ҷавонон, ноболиғон ба таври айёни далели он мебошад, ки дар натиҷаи дилбастагии ҷавонон ба бозихои компютерии характери зӯроварӣ, хун, куштори бераҳмона, ҷанг дар ҷамъият амсилаи нави рафтори ҷавонон гардида ва пайдо намудани роҳу усули бартараф намуданро талаб менамояд.

Чунин гузориши масъала дар шароити муосири таълиму тарбияи насли наврас айнаи муддао буда, таҳқиқи масъалаи мавриди таҳқиқро амри зарурӣ гардонида, таҳқиқи ҳаматарафаро тақозо менамояд.

Андешаву мулоҳизоти дар боло баёншуда аз он далолат мекунанд, ки мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Бобокалонов Сухроб хеле мубрам ва муҳим буда, аз арзиши назариявӣ ва амалӣ доштани таҳқиқоти диссертатсионӣ шаҳодат мекунад.

Диссертатсия мутобиқ ба талаботи Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ба тасвиб расидаанд, иҷро шудааст.

Қори диссертатсионӣ дар шӯбаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон иҷро шуда, бо қарори ҷаласаи васеи семинари илмӣ-методии Пажӯҳишгоҳи мазкур ба ҳимоя пешниҳод шудааст (Суратҷаласа аз 22.06.2021, №08).

Дар ҳулосаи шӯбаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ба диссертатсия баҳои объективӣ ҳаматарафа ва мусбат дода шудааст.

2. Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ асосҳои педагогии таъсири бозихои компютерии хусусияти агрессивидошта ба донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ аз ҷиҳати илмӣ мавриди омӯзишу таҳқиқ ва баррасӣ қарор шудааст.

Натиҷаҳои илмӣ таҳқиқотро ба сифати маводи иловагӣ ва тавсияҳои амалӣ дар фаъолияти омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, миёна ва олии касбӣ, дар коркарди барномаҳо, дастурҳои таълимиву тарбиявӣ, дар раванди курсҳои омӯзишӣ-тарбиявӣ махсус ва

чорабиниҳои тарбиявӣ, мизҳои мудаввар ва семинару конференсияҳо, тайёр кардани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ истифода бурдан мумкин аст.

– Натиҷаҳои таҳқиқот ба муайян кардани нишонаҳои таҳайюлотии бозҳои компютери таъминкунандаи фаъолияти мӯътадили бозӣ ва омилҳои ҳосилкунандаи таҷрибаи рамзӣ ё одаткунӣ ба бозҳои компютерӣ, ба ошкор кардани таъсири бозҳои компютери хусусияти агрессивидошта ба ташаккул ва рушди ҷаҳонбинӣ ва омодагии психологӣ, шахсиятӣ, ахлоқӣ, муоширатӣ, таъмини бехатарӣ ва кушодани хусусияти бозҳои компютери агрессивидошта ба иҷтимоишавӣ ва фаъолияти ҳаёти шахсиятии донишҷӯён ва аз ҷама асосӣ, ба пешгирии мушталошавии ҷавонон ба бозҳои компютери хусусияти агрессивидошта мусоидат мекунад.

Хулосаҳои асосӣ ва пешниҳодҳои илмию амалӣ, алалхусус, амсилаи самарабахши пешгирии одаткунии донишҷӯён ба бозҳои компютери хусусияти тобеъкунандадошта, ки аз ҷониби доктараб коркард ва манзур шудааст, ба ташаккул ва рушди ҷаҳонбинӣ, омодагии психологӣ, шахсиятӣ, ахлоқӣ, муоширатӣ, таъмини бехатарӣ ва худомӯзии ҷавонон созгор хоҳад буд.

Натиҷаҳои таҳқиқотро метавон дар суҳбату вохӯриҳо бо аҳли ҷомеа ва волидон, дар ҷараёни дарсҳо, ҷамъомаду маҳфилҳои адабию маърифатӣ, чорабиниҳои тарбиявии беруназсинфию беруназмактабӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, дар курсҳои тақмили ихтисос ва семинарҳои омӯзишӣ ҷиҳати тақмили маҳорати касбии омӯзгорон вобаста ба масъалаи мазкур, дар таҳияи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва корҳои курсиву дипломӣ ба васеъ корбурд ва истифода кард.

3. Мазмун ва муҳтавои диссертатсияи Бобокалонов Суҳроб Нозимович дар мавзӯи “Асосҳои педагогии таъсири бозҳои компютери хусусияти агрессивидошта ба рафтори донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” ба шиносномаи ихтисоси илмии 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот: аз ҷумла, ба *банди 3* – Антропологияи педагогӣ (консепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, омӯзиш;), *банди 5* – Назария ва консепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принципҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асосҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия;) мувофиқат мекунад.

4. Муқаррароти асосии таҳқиқоти диссертсионӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ ва маводи дигари аз ҷониби муаллиф таҳия ва нашркардашуда инъикоси худро пайдо карда, ба ҳамин васила тасвиби худро ёфтаанд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқот дар конференсияҳои илмию амалӣ ва илмию назариявӣ сатҳҳои гуногун, семинарҳои илмӣ-методӣ ва ҷаласаҳои шӯъбаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи А. Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ироа шуда, мавриди муҳокима ва тасвибу татбиқ шудаанд. Маводи таҳқиқотӣ дар раванди ҷорабинҳои таълимиву тарбияи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбие, ки пойгоҳи таҳқиқот буданд, ҷорӣ ва роҳандозӣ карда шудаанд.

Аз рӯйи мавзӯи диссертатсия зиёда аз 31 мақолаву дастурҳои илмӣ-методӣ, аз ҷумла 8 мақолаи илмӣ дар маҷалаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи ҚОА-и назди Президенти ҶТ ва 4 номгӯй мақолаҳо дар маҷмуаи маводи конференсияҳо нашр шудаанд.

Теъдоди интишороти доғалаб дар нашрияҳои тақризшаванда ба талаботи банди 34 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни 2021, №267 тасдиқ шудааст, мутобиқ аст.

5. Маводи диссертатсия бо истифода аз ишораҳои мувофиқ ба муаллифони онҳо ва ба сарчашмаҳои иқтибосшуда қорбаст шудаанд, ки ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ мувофиқат мекунанд.

6. Диссертатсия ба талаботи банди 53-и Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсионӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шудааст, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷаҳо ва муқаррароти нави илмӣ барои Ҳимояи ошкор мебошад, ки аз саҳми шахсии муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар илми педагогика шаҳодат медиҳад.

7. Талаботи Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсиониро ба роҳбарӣ гирифта, комиссияи экспертии диссертатсияи Бобокалонов Суҳроб Нозимович тавсия медиҳад, ки:

1) Диссертатсияи Бобокалонов Суҳроб Нозимович дар мавзӯи “Асосҳои педагогии таъсири бозиҳои компютери хусусияти агрессивидошта ба рафтори донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” барои Ҳимоя дар шӯрои диссертатсионӣ иҷозат дода шавад;

2) **Ба сифати муассисаи пешбар** - Донишгоҳи давлатии Данғара ва **ба сифати муқарризони расмӣ:** Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи

Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ ва **ба сифати муқарризи расмӣ**: Мирзоев Абдулазиз Раҷабович - доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи системаи технологияҳои иттилоотии Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон ва Аҳмедова Бунавша Саидмузаффаровна таъин карда шаванд.

3) Барои муайян кардани вақти Ҳимоя, нашр ва ҷойгир кардани эълони Ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферат дар сомонаҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, нашр ва паҳнкунии автореферат иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ,
доктори илмҳои педагогӣ

Негматов С.Э.

Аъзои комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои педагогӣ

Иматзода Л.М.

доктори илмҳои педагогӣ

Рӯзиева Л.Т.

17.10.2022

*“Имзои С.Э. Негматов, Л.М. Иматзода
ва Л.Т. Рӯзиеваро тасдиқ мекунам”*

Нозири кадрҳои АТТ

М. Саидова